

Міністерство освіти і науки України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць
учених та аспірантів

Випуск 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Заснований у 2006 році
Видається чотири рази на рік

Переяслав
2021

У збірнику опубліковані наукові статті з актуальних питань національної економіки України, розвитку підприємництва, аграрної економіки, функціонування фінансової системи та соціальної сфери.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур.

Редакційна рада: Мармуль Л. О., докт. екон. наук (головний редактор);

Алексєєв І. В., докт. екон. наук; Гордей О. Д., докт. екон. наук; Горошкова Л. А., докт. екон. наук; Ігнатенко М. М., докт. екон. наук; Калюга Є. В., докт. екон. наук; Кириленко О. П., докт. екон. наук; Кужелєв М. О., докт. екон. наук; Лук'яненко І. Г., докт. екон. наук; Пасічний М. Д., докт. екон. наук; Петрук О. М., докт. екон. наук; Тропіна В. Б., докт. екон. наук; Череп А. В., докт. екон. наук; Чугунов І. Я., докт. екон. наук; Левасєва Л. Ю., канд. екон. наук; Макарчук І. М., канд. екон. наук; Малишко В. В., канд. екон. наук; Паламарчук О. М., канд. екон. наук; Рібакова Т. О., канд. екон. наук; Слюсар С. Т., канд. екон. наук; Чабан Г. В., канд. екон. наук; Кучеренко С. Ю., канд. екон. наук (відп. секретар).

Міжнародна редакційна рада: В. Воронов докт. соц. наук (Латвія); А. Ігнасяк-Шульц докт. екон. наук (Польща);

О. Ванкевич докт. екон. наук (Республіка Білорусь); О. Доріна докт. екон. наук (Республіка Білорусь); А. Левітська докт. екон. наук (Республіка Молдова); В. Меньшиков докт. соц. наук (Латвія); С. Полоник докт. екон. наук (Республіка Білорусь); М. Хітов докт. економіки (Болгарія); Т. Сорокіна докт. екон. наук (Республіка Білорусь); Т. Тетеринець канд. екон. наук (Республіка Білорусь); В. Юшчіус докт. соц. наук (Литва).

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Протокол № 6 від 20 грудня 2021 року.

Постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1 збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесено до нового переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1021 від 7 жовтня 2015 р. відповідно до рішення Державної атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 29 вересня 2015 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» перереєстровано як фахове наукове видання України, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1301 від 15 жовтня 2019 р. відповідно до рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2019 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесений до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б».

Адреса редакційної колегії:

08400, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30, к. 107.

Засновник та видавець: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Художник обкладинки: Попенко О.В.

Коректор: Рібакова Т.О.

Верстка: Сердюк А.В.

Підписано до друку 21 грудня, 2021 року. Формат 60x84/8.

Папір офсет. №1.

Гарнітура тип Arial. Друк офсетний. Ум. др. арк. 17,67.

Обл.–вид. арк. 14,74. Наклад 100 примірників.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

08400, обл. Київська, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

(реєстрація: серія КВ, №12268-1152 Р від 01.02.2007; перереєстрація: серія КВ, №21383-11183 ПР від 17.06.2015.)

Тел./факс +38 (04567) 5–66–71; 5–63–94; e-mail: ekon.dek@ukr.net

Сайт збірника наукових праць: <https://economic-bulletin.com>

Періодичне наукове видання «Економічний вісник університету»

зареєстроване в міжнародній базі даних періодичних видань:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: Ekonomičnij visnik unіversitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело.

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Ulrich's Periodicals Directory (CША), Google Scholar, Research Bible, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Українські наукові журнали.

Министерство образования и науки Украины
Университет Григория Сковороды в Переяславе

Экономический вестник университета

Сборник научных трудов
ученых и аспирантов

Выпуск 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Основан в 2006 году
Издается четыре раза в год

Переяслав
2021

В сборнике опубликованы научные статьи по актуальным вопросам национальной экономики Украины, развития предпринимательства, аграрной экономики, функционирования финансовой системы и социальной сферы.

Для научных работников, преподавателей, студентов экономических специальностей, работников финансово-кредитных учреждений и предпринимательских структур.

Редакционный совет: Мармуль Л. А. докт. экон. наук (главный редактор);

Алексеев И. В., докт. экон. наук; Гордей О. Д., докт. экон. наук; Горошкова Л. А., докт. экон. наук; Игнатенко Н. Н., докт. экон. наук; Калюга Е. В., докт. экон. наук; Кириленко О. П., докт. экон. наук; Кужелев М. А., докт. экон. наук; Лукьяненко И. Г., докт. экон. наук; Пасечный Н. Д., докт. экон. наук; Петрук А. М., докт. экон. наук; Тропина В. Б., докт. экон. наук; Череп А. В., докт. экон. наук; Чугунов И. Я., докт. экон. наук; Леваева Л. Ю., канд. экон. наук; Макарчук И. Н., канд. экон. наук; Малышко В. В., канд. экон. наук; Паламарчук О. Н., канд. экон. наук; Рыбакова Т. А., канд. экон. наук; Слюсар С. Т., канд. экон. наук; Чабан Г. В., канд. экон. наук, Кучеренко С. Ю., канд. экон. наук (отв. секретарь).

Международный редакционный совет: В. Воронов докт. соц. наук (Латвия), А. Игнасяк-Шульц докт. экон. наук (Польша), Е. Ванкевич докт. экон. наук (Республика Беларусь), Е. Дорина докт. экон. наук (Республика Беларусь), А. Левитская докт. экон. наук (Республика Молдова), В. Меньшиков докт. соц. наук (Латвия), С. Полоник докт. экон. наук (Республика Беларусь), М. Хитов докт. экономики (Болгария), Т. Сорокина докт. экон. наук (Республика Беларусь), Т. Тетеринец канд. экон. наук (Республика Беларусь); В. Юшчиус докт. соц. наук (Литва).

Рекомендован к печати Ученым советом Университета Григория Сковороды в Переяславе. Протокол № 6 от 20 декабря 2021 г.

Постановлением президиума ВАК Украины от 10 февраля 2010 г. № 1-05/1 сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в новый перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1021 от 7 октября 2015 г. в соответствии с решением Государственной аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 29 сентября 2015 г. сборник научных трудов «Экономический вестник университета» перерегистрирован как профессиональное научное издание Украины, в котором могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1301 от 15 октября 2019 г. в соответствии с решением Аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 15 октября 2019 г. сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, категория «Б».

Адрес редакционной коллегии:

08401, г. Переяслав, ул. Сухомлинского, 30, к. 107.

Учредитель и издатель: Университет Григория Сковороды в Переяславе.

Художник обложки: Попенко А.В.

Корректор: Рыбакова Т.А.

Верстка: Сердюк А.В.

Подписан к печати 21 декабря 2021. Формат 60x84/8.

Бумага офсет. № 1.

Гарнитура тип Arial. Печать офсетная. Ум. п.л. 17,67.

Обл.-изд. л. 14,74. Тираж 100 экземпляров.

Университет Григория Сковороды в Переяславе

08400, Киевская обл., г. Переяслав, ул. Сухомлинского, 30.

Свидетельство о внесении в Государственный реестр субъектов издательского дела

(регистрация: серия KB, № 12268-1152 P от 01.02.2007; перерегистрация: серия KB, №21383-11183 ПР от 17.06.2015.)

Тел. / Факс +38 (04567) 5-66-71; 5-63-94, e-mail: ekon.dek@ukr.net

Сайт сборника научных трудов: <https://economic-bulletin.com>

Периодическое научное издание «Экономический вестник университета» зарегистрировано в международной базе данных периодических изданий:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело».

Международные информационные и наукометрические базы данных: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Ulrich's Periodicals Directory (США), Google Scholar, Research Bible, Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского, Украинские научные журналы.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists
and post-graduate students

ISSUE 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Established in 2006
Issued quarterly

Pereiaslav
2021

The collection contains the scientific articles on the actual issues of the national economy of Ukraine, development of entrepreneurship, agricultural economy, functioning of financial system and social sphere.

For scientists, teachers, students of economic specialties, employees of financial and credit institutions and entrepreneurs.

Editorial Board: L. O. Marmul, Doctor of Economics (chief editor);

I. V. Alekseyev, Doctor of Economics; O. D. Hordei Doctor of Economics; L. A. Goroshkova Doctor of Economics; M. M. Ignatenko, Doctor of Economics; Y. V. Kaliuga, Doctor of Economics; O. P. Kyrylenko, Doctor of Economics; M. O. Kuzheliev, Doctor of Economics; I. G. Lukianenko, Doctor of Economics; M. D. Pasichnyi, Doctor of Economics; O. M. Petruk, Doctor of Economics; V. B. Tropina, Doctor of Economics; A. V. Cherep, Doctor of Economics; I. Y. Chugunov, Doctor of Economics; L. Y. Levaieva, Candidate of Economics; V. V. Malyshko, Candidate of Economics; I. M. Makarchuk, Candidate of Economics, O. M. Palamarchuk, Candidate of Economics; T. O. Rybakova, Candidate of Economics; S. T. Sliusar, Candidate of Economics, G. V. Chaban, Candidate of Economics, S. Y. Kucherenko, Candidate of Economics (Secretary).

International Editorial Board: V. Voronov, Doctor of Sociology (Latvia); A. Ignasiak-Szulc, Doctor of Economics (Poland);

O. Vankevych, Doctor of Economics (Republic of Belarus); O. Dorina, Doctor of Economics (Republic of Belarus); A. Levitska, Doctor of Economics (Republic of Moldova); V. Menshikov, Doctor of Sociology (Latvia); S. Polonyk, Doctor of Economics (Republic of Belarus); M. Khitov, Doctor of Economics (Bulgaria); T. Sorokina, Doctor of Economics (Republic of Belarus); T. Tetervnets. Candidate of Economics (Republic of Belarus); V. Juščius. Doctor of Sociology (Lithuanian).

Recommended by the Academic Council of Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. Protocol No 6 dated December 20, 2021.

By the decision of Presidium of Higher Attestation Committee of Ukraine dated February 10, 2010, No 1-05/1 Collection of Scientific Articles «University Economic Bulletin» was included to the new list of the professional publications of Ukraine, in which results of Dissertations in Economy for the Doctor and Candidate scientific degrees may be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1021 from October 7, 2015 and according to the resolution of the State Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from September 29, 2015 the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is re-registered as a professional scientific publication of Ukraine where the research results of doctoral and candidate theses in Economics can be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1301 from October 15, 2019 and according to the resolution of the Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from October 15, 2019, the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is included to the List of scientific professional publications of Ukraine, category «B».

Address of Editorial Board:

08400, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30, office 107.

Founder and issuer: Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.

Cover page designer: O.V. Popenko

Corrector: T.O. Rybakova

Layout: A.V. Serdyuk

Signed for print on December 21, 2021. Format 60x84/8.

Offset paper №1.

Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet. 17,67.

Issued sheets 14,74. 100 copies.

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.

08400, Kyiv Region, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30.

Certificate on inclusion to the State Publisher Register

(registration: series KB, No 12268-1152 P dated 01.02.2007; re-registration: series KB, No 21383-11183 PR dated 17.06.2015).

Tel./fax +38 (04567) 5–66–71; 5–63–94; e-mail: ekon.dek@ukr.net

Website of scientific bulletin: <https://economic-bulletin.com>

Serial publication «University Economic Bulletin»,

Registered in the international database of serial publications:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo.

International information and scientometric data base: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Ulrich's Periodicals Directory (USA), Google Scholar, Research Bible, National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy, Ukrainian Scientific Journals.

Університет Григорія Сковороди у Переяславі,
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401.
e-mail: marmul61@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>
Researcher ID: F-4924-2019

Новак Наталія Петрівна, начальник

Новотроїцька державна податкова інспекція Генічеського управління Головного управління ДФС у Херсонській області

вул. Гагаріна, 14, смт. Новотроїцьке, Новотроїцький район, Херсонська область, 75300.

e-mail: natali.novak74@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9929-1391>

Researcher-ID: <http://researcherid.com/rid/3153670>

Халілов Едем Діляверович, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Херсонський державний аграрно-економічний університет

вул. Стрітенська, 23, м. Херсон, 73006.

e-mail: edemhalilov89@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Мармуль Лариса Александровна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики

Университет Григория Сковороды в Переяславе,

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401.

e-mail: marmul61@ukr.net

Новак Наталья Петровна, начальник

Новотроицкая государственная налоговая инспекция Генического управления Главного управления ГФС в Херсонской области

ул. Гагарина, 14, пгт. Новотроїцьке, Новотроїцький район, Херсонская область, 75300.

e-mail: natali.novak74@ukr.net

Халилов Эдем Дильверович, соискатель второго (магистерского) уровня высшего образования

Херсонский государственный аграрно-экономический университет

ул. Стретенская, 23, г. Херсон, 73006.

DATA ABOUT THE AUTHORS

Marmul Larisa, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

30, Sukhomlynsky Str., Pereiaslav, Ukraine, 08401

marmul61@ukr.net

Novak Natalia, Chief

Novotroitska State Tax Inspection of the Henichesk Department of the Main Department of the State Fiscal Service in the Kherson Region

14, Gagarina Str., urban-type settlement Novotroitske, Novotroitske District, Kherson Region, 75300.

e-mail: natali.novak74@ukr.net

Khalilov Edem, student of the secondary (master's) level of higher education

Kherson State Agrarian and Economic University

23, Stritenska Str., Kherson, 73006.

Подано до редакції 01.12.2021

Прийнято до друку 18.12.2021

УДК 338.432:657.471

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51-32-39>

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пилипенко К. А.

Коваль С. В.

Кучеренко М. А.

Предметом дослідження є теоретичні й практичні аспекти обліку та аналізу витрат операційної діяльності аграрних підприємств, їх впливу на фінансові результати, а також пропозиції щодо оптимізації.

Метою статті є визначення та узагальнення особливостей обліку й аналізу витрат операційної діяльності аграрних підприємств, встановлення їх впливу на фінансові результати господарювання та розробка пропозицій щодо оптимізації.

Методологічною основою статті є монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, бухгалтерського обліку, економіко-статистичні методи.

Результати статті. Встановлено, що облік витрат операційної діяльності регламентується НП(С)БО та його відповідними формами. Їх інформація є основною підставою для їх всебічного аналізу. Його проведення дозволило визначити їх постійне збільшення та виявити його чинники. Виявлено, що в структурі витрат операційної діяльності провідне значення мають собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші. Також саме вони значним чином формують фінансові результати аграрних підприємств. Тому саме з їх оптимізацією пов'язане підвищення прибутків як основного фінансового результату.

Галузь застосування результатів. Отримані результати можуть бути використані у навчальних закладах вищої освіти, в аграрних підприємствах та інших суб'єктах агробізнесу.

Висновки. Встановлено, що в структурі витрат операційної діяльності найбільшу питому вагу займає собівартість продукції, витрати на оплату праці, адміністративні витрати та витрати на збут. Вони характеризуються суттєвим збільшенням протягом трьох останніх років через постійне зростання їх складників. Тому їх оптимізація, як показує здійснений аналіз операційної діяльності аграрного підприємства, ґрунтується на скороченні собівартості продукції шляхом підвищення продуктивності використання ресурсів та праці, а також скороченні адміністративних витрат внаслідок удосконалення організації бізнесово-виробничих процесів. Зміна витрат операційної діяльності є фактором впливу на динаміку показників фінансових результатів суб'єктів господарювання, а саме валового прибутку і прибутку від операційної діяльності.

Ключові слова: аграрні підприємства, операційна діяльність, витрати, облік, аналіз, собівартість, оптимізація, фінансові результати, управління.

УЧЕТ И АНАЛИЗ РАСХОДОВ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Пилипенко К. А.

Коваль С. В.

Кучеренко Н. А.

Предметом исследования являются теоретические и практические аспекты учета и анализа затрат операционной деятельности аграрных предприятий, их влияния на финансовые результаты, а также предложения по оптимизации.

Целью статьи является определение и обобщение особенностей учета и анализа затрат операционной деятельности аграрных предприятий, установление их влияния на финансовые результаты хозяйствования и разработка предложений по оптимизации.

Методологической основой статьи является монографический, системно-структурный анализ и синтез, бухгалтерский учет, экономико-статистические методы.

Результаты статьи. Установлено, что учет расходов операционной деятельности регламентируется НП(С)БУ и его соответствующими формами. Их информация является основным основанием для их всестороннего анализа. Его проведение позволило определить их постоянное увеличение и выявить его факторы. Установлено, что в структуре расходов операционной деятельности ведущее значение имеют себестоимость продукции, административные расходы, расходы на сбыт и другие. Также именно они значительно формируют финансовые результаты аграрных предприятий. Поэтому именно с их оптимизацией связано повышение доходов, как основного финансового результата.

Область применения результатов. Полученные результаты могут быть использованы в учебных заведениях высшего образования, аграрных предприятиях и других субъектах агробизнеса.

Выводы. Установлено, что в структуре расходов операционной деятельности наибольший удельный вес занимает себестоимость продукции, затраты на оплату труда, административные расходы и затраты на сбыт. Они характеризуются существенным увеличением в течение трех последних лет из-за постоянного роста их составляющих. Поэтому их оптимизация, как показывает проведенный анализ операционной деятельности аграрного предприятия, основывается на сокращении себестоимости продукции путем повышения производительности использования ресурсов и труда, а также сокращении административных затрат в результате усовершенствования организации бизнес-производственных процессов. Изменение затрат операционной деятельности является фактором влияния на динамику показателей финансовых результатов хозяйствующих субъектов, а именно валовой прибыли и прибыли от операционной деятельности.

Ключевые слова: аграрные предприятия, операционная деятельность, расходы, учет, анализ, себестоимость, оптимизация, финансовые результаты, управление.

ACCOUNTING AND ANALYSIS OF OPERATING EXPENDITURE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Pylypenko Kateryna

Koval Svetlana

Kucherenko Mykola

The subject of research is the theoretical and practical aspects of accounting and analysis of operating costs of agricultural enterprises, their impact on financial results, as well as proposals for optimization.

The purpose of the article is to identify and summarize the features of accounting and analysis of operating costs of agricultural enterprises, establishing their impact on financial performance and development of optimization proposals.

The methodological basis of the article is a monograph, system-structural analysis and synthesis, accounting, economic and statistical methods.

The results of the article. It is established that the accounting of operating expenses is regulated by the NP (S) BU and its relevant forms. Their information is the main basis for their comprehensive analysis. Its implementation allowed to determine their constant increase and identify its factors. It was found that the cost of production, administrative costs, marketing costs and others are of paramount importance in the structure of operating expenses. They are also the ones who significantly shape the financial results of agricultural enterprises. Therefore, it is their optimization that increases profits as the main financial result.

Field of application of results. The results can be used in higher education institutions, agricultural enterprises and other agribusiness entities.

Conclusions. It is established that in the structure of operating costs the largest share is the cost of production, labor costs, administrative costs and marketing costs. They have been characterized by a significant increase over the last three years due to the constant growth of their components. Therefore, their optimization, as shown by the analysis of operating activities of agricultural enterprises, is based on reducing the cost of production by increasing the productivity of resources and labor, as well as reducing administrative costs due to improved organization of business and production processes. Changes in operating expenses are a factor influencing the dynamics of financial performance of economic entities, namely gross profit and profit from operating activities.

Key words: agricultural enterprises, operating activities, costs, accounting, analysis, cost, optimization, financial results, management.

JEL Classification: H410; O130; Q120

Постановка проблеми. Облік та аналіз структури й динаміки витрат операційної діяльності є одним із найважливіших напрямів оцінювання ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності у сільському господарстві. Він дозволяє на основі отриманих результатів визначити продуктивність використання ресурсів, праці; статті витрат та їх коригування за необхідності; є основою для тактичного і стратегічного планування та управління. У більш широкому розумінні ті або інші операційні витрати, їх оцінка та діагностика є підставою для уточнення спеціалізації і навіть горизонтальної та вертикальної диверсифікації аграрного виробництва. Тому їх всебічні дослідження, особливо в умовах конкретних підприємств, є актуальними та мають практичне значення для забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що проблеми обліку та аналізу операційних витрат вивчалися, переважно, науковцями-економістами у галузі бухгалтерського обліку, аналізу і оподаткування. Зокрема, мова йде про публікації Т. Маренич, Л. Мармоль, В. Плаксієнка, В. Савчука та інших авторів. У цих роботах здійснено наголос, переважно на висвітлення облікових аспектів проблеми. Зокрема, це організація та здійснення аналітичного й синтетичного обліку статей витрат, незавершеного виробництва, собівартості готової продукції та її реалізації. Проте питання аналізу операційних витрат, особливо у контексті визначення їх впливу на забезпечення фінансових результатів господарювання, вимагають поглиблених досліджень.

Мета статті. Метою дослідження є визначення та узагальнення особливостей обліку й аналізу витрат операційної діяльності аграрних підприємств, встановлення їх впливу на фінансові результати господарювання та розробка пропозицій щодо оптимізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Облік витрат операційної діяльності аграрних підприємств в Україні ґрунтується на застосуванні відповідних Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), Плану рахунків, первинних документів. Основоположне значення у його регламентації має НП(С)БО 1. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» відображаються такі види витрат операційної діяльності підприємств і організацій [1, с. 268]:

- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (рядок 2050);
- адміністративні витрати (рядок 2130);
- витрати на збут (рядок 2150);
- інші операційні витрати (рядок 2180).

Вказана облікова інформація дозволяє провести аналіз структури і динаміки витрат операційної діяльності аграрних підприємств та здійснити висновки й рекомендації для подальшої їх оптимізації. В якості прикладу доцільно розглянути відоме в Україні сільськогосподарське підприємство плодоовочевої спеціалізації повного виробничого циклу – з поля до столу. Йдеться про товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Полтава-Сад».

Засноване у 2020 р., підприємство розміщене в Полтавському районі полтавської області та відзначається виробництвом екологічно чистої плодоовочевої сировини та виробів з неї. І виробництво, і продукція отримали відповідні міжнародні сертифікати якості. За поставками продукції підприємство співпрацює з відомими вітчизняними ритейл-мережами «Сільпо», «Мегамаркет», «Велика кишеня», транспортною компанією «Інтерсіті+», іншими компаніями, де є структурні підрозділи з реалізації продуктів харчування (мережа автозаправних комплексів (АЗК) «ОККО» та ін.).

Операційні витрати підприємства за 2018-2020 рр. представлені у табл. 1.

Таблиця 1. Структура і динаміка витрат операційної діяльності у ТОВ «Полтава-Сад» Полтавської області за 2018-2020 рр.

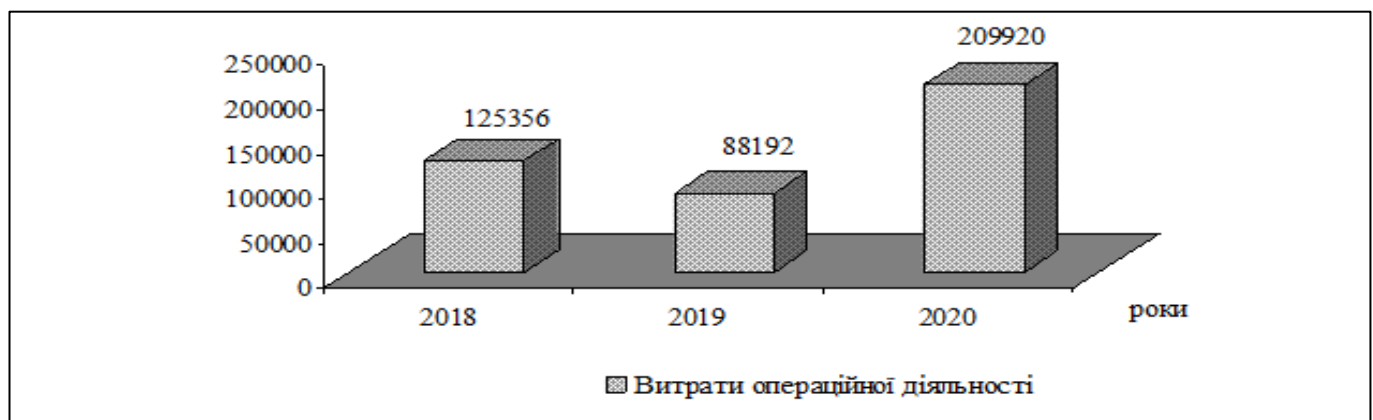
Вид витрат	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-) 2020 р. до 2018 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	111071	88,6	74095	84,0	185117	88,2	+74046	-0,4	+66,7
Адміністративні витрати	5405	4,3	5023	5,7	6239	3,0	+834	-1,3	+15,4
Витрати на збут	1005	0,8	1681	1,9	4585	2,2	+3580	+1,4	у 4,6 р.б.
Інші операційні витрати	7875	6,3	7393	8,4	13979	6,6	+6104	+0,3	+77,5
Усього витрат операційної діяльності	125356	100,0	88192	100,0	209920	100,0	+84564	-	+67,5
Усього витрат	134877	×	92885	×	212690	×	+77813	×	+57,7
Частка операційних витрат у витратах, %	×	92,9	×	94,9	×	98,7	×	+5,8	×

Як показує аналіз представлених даних, їх обсяг є досить значним і у 2020 р. дорівнював 209920 тис. грн. Порівняно з 2018 р., збільшення склало понад 84564 тис. грн. або 67,5%. Такі значні обсяги витрат пояснюються специфікою та напрямом виробничої спеціалізації підприємства, а значна динаміка зростання – постійним підвищенням паливно-мастильних матеріалів, садивних матеріалів, зростанням фонду оплати праці, витрат на рекламу та реалізацію готової продукції [2, с. 179].

Необхідно зазначити, що у структурі витрат операційної діяльності частка собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 р. порівняно з 2018 р. збільшилася на 74046 тис. грн або на 66,7%. Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати зросли відповідно на 834 тис. грн (на 15,4%), 3580 тис. грн (у 4,6 разів) та 6104 тис. грн (на 77,5%), що пояснюється вже вказаними чинниками. Наразі, у структурі операційних витрат частка собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) знизилася з 88,6 до 88,2%, адміністративних витрат – із 4,3 до 3,0%, а частка витрат на збут підвищилася з 0,8 до 2,2%, інших операційних витрат – із 6,3 до 6,6%. Зменшення собівартості продукції свідчить про ефективність менеджменту підприємства щодо її оптимізації за рахунок підвищення продуктивності використання ресурсів та ефективності виробництва [3, с. 59]. Позитивним чинником є досить значне зменшення адміністративних витрат за рахунок покращення організації діяльності. Підвищення витрат на збут та інших пояснюється зростанням частки логістично-транспортної складової у їх структурі, а також додатковими витратами на міжнародну сертифікацію відповідності витрат і готової продукції.

Отже, загальна величина витрат операційної діяльності за період дослідження зросла на 84564 тис. грн, що становить 67,5%, а найменша їх сума була в 2019 р. При цьому усі витрати підприємства збільшилися дещо меншими темпами та в менших обсягах – на 77813 тис. грн (57,7%). У результаті цього частка витрат операційної діяльності у загальній сумі витрат підвищилася з 92,9% у 2018 р. до 98,7% у 2020 р. Динаміка витрат операційної діяльності у ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр. наведена на рис. 1.

Наступним етапом у методології аналізу операційних витрат є їх оцінка та діагностика за елементами.

Рисунок 1. Динаміка витрат операційної діяльності у ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр., тис. грн

У розділі III форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» НП(С)БО наводяться такі економічні елементи операційних витрат:
 - матеріальні затрати (рядок 2500);

- витрати на оплату праці (рядок 2505);
- відрахування на соціальні заходи (рядок 2510);
- амортизація (рядок 2515);
- інші операційні витрати (рядок 2520).

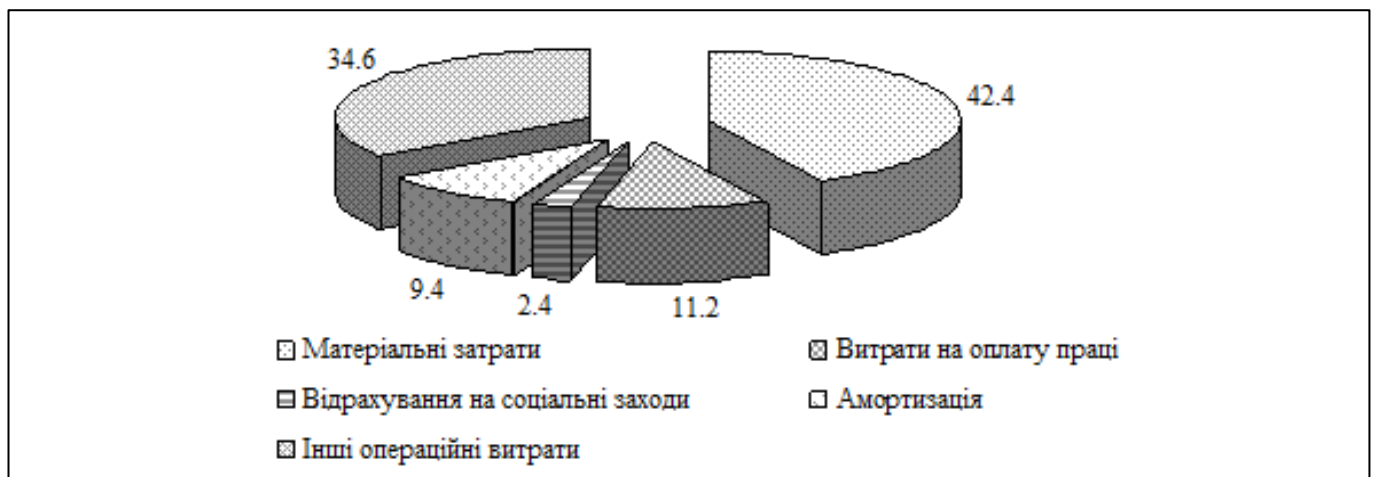
Обліково-економічна інформація про них у такому розрізі дозволяє проаналізувати структуру і динаміку операційних витрат за елементами у ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр. (табл. 2). Отже, в структурі операційних витрат за елементами найбільшу частку мають матеріальні затрати – 42,4 % у 2020 р. Далі йдуть інші операційні витрати – 34,6; витрати на оплату праці, амортизація та відрахування на соціальні заходи – відповідно 11,2, 9,4 і 2,4 % (рис. 2). Як показують дані табл. 2 та рис. 2, суттєвих змін у структурі операційних витрат за період дослідження не відбулося.

Таблиця 2. Структура і динаміка операційних витрат за елементами у ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр.

Елемент операційних витрат	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-) 2020 р. до 2018 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Матеріальні затрати	56806	40,1	67576	42,7	93362	42,4	+36556	+2,3	+64,4
Витрати на оплату праці	17182	12,1	20975	13,2	24602	11,2	+7420	-0,9	+43,2
Відрахування на соціальні заходи	3741	2,7	4564	2,9	5301	2,4	+1560	-0,3	+41,7
Амортизація	16955	12,0	20266	12,8	20555	9,4	+3600	-2,6	+21,2
Інші операційні витрати	46889	33,1	44929	28,4	76125	34,6	+29236	+1,5	+62,4
Усього операційних витрат за елементами	141573	100,0	158310	100,0	219945	100,0	+78372	-	+55,4

За інформацією табл. 2, серед елементів операційних витрат збільшилися усі види витрат, а особливо матеріальні затрати та інші операційні витрати – відповідно, на 64,4 і 62,4%. Загальна величина операційних витрат за елементами збільшилися на 78372 тис. грн або 55,4%.

Наступні дослідження мають бути спрямовані на визначення впливу динаміки операційних витрат на зміну показників фінансових результатів.

Рисунок 2. Структура операційних витрат за елементами у ТОВ «Полтава-Сад» за 2020 р.

Аналіз фінансових результатів є одним із найважливіших напрямів оцінювання ефективності господарської діяльності підприємств [4, с. 175]. За інформацією форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» можна здійснити аналіз чинників формування, структури та динаміки фінансових результатів ТОВ «Полтава-Сад» за період 2018-2020 рр. (табл. 3).

Отже, в 2020 р. порівняно з 2018 р. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 59,5%, собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зросла на 66,7%, а валовий прибуток збільшився на 34,9%. При цьому частка валового прибутку в чистому доході знизилась з 22,5 до 19,0% (на 3,5 в. п.).

Прибуток від операційної діяльності зменшився на 16,1% унаслідок випереджального зростання операційних витрат порівняно з операційним доходом. Прибуток до оподаткування та чистий прибуток збільшилися на 15,0%. Величина чистого прибутку дорівнює величині прибутку до оподаткування, оскільки підприємство не є платником податку на прибуток [5-7]. Наразі, спостерігається нестійка динаміка показників валового прибутку, прибутку від операційної діяльності та чистого прибутку в ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр. Її значення наведено на рис. 3.

Таблиця 3. Формування, структура та динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. у % до 2018 р.
	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	143362	×	95394	×	228679	×	159,5
Операційні витрати	125356	100,0	88192	100,0	209920	100,0	167,5
у тому числі:							
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	111071	88,6	74095	84,0	185117	88,2	166,7
б) адміністративні витрати	5405	4,3	5023	5,7	6239	3,0	115,4
в) витрати на збут	1005	0,8	1681	1,9	4585	2,2	у 4,6 р.б.
г) інші операційні витрати	7875	6,3	7393	8,4	13979	6,6	177,5
Валовий прибуток	32291	×	21299	×	43562	×	134,9
У % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	×	22,5	×	22,3	×	19,0	×
Інші операційні доходи	6824	×	12564	×	2077	×	30,4
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	24830	×	19766	×	20836	×	83,9
Фінансові та інвестиційні доходи	405	×	313	×	3	×	0,7
Фінансовий та інвестиційні витрати	9521	×	4693	×	2770	×	29,1
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	15714	×	15386	×	18069	×	115,0
Чистий фінансовий результат: прибуток	15714	×	15386	×	18069	×	115,0
У % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	×	11,0	×	16,1	×	7,9	×
У % до валового прибутку	×	48,7	×	72,2	×	41,5	×

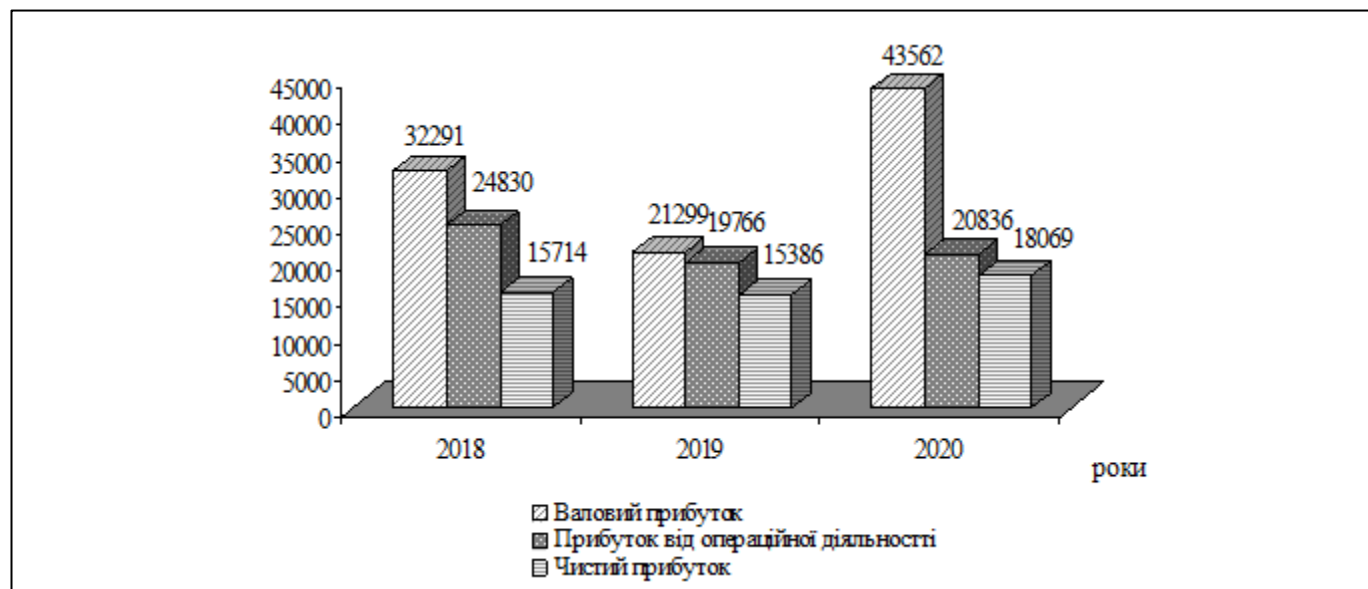

Рисунок 3. Динаміка показників валового прибутку, прибутку від операційної діяльності та чистого прибутку в ТОВ «Полтава-Сад» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Отже, факторами збільшення прибутку (зменшення збитку) від операційної діяльності є: 1) зростання валового прибутку, збільшення інших операційних доходів (прямий вплив); 2) зменшення адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (зворотний вплив); 3) зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), збільшення інших операційних доходів (прямий вплив); 4) зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (зворотний вплив).

Висновки. Встановлено, що в структурі витрат операційної діяльності найбільшу питому вагу займає собівартість продукції, витрати на оплату праці, адміністративні витрати та витрати на збут. Вони характеризуються суттєвим збільшенням протягом трьох останніх років через постійне зростання їх складників. Тому їх оптимізація, як показує здійснений аналіз операційної діяльності аграрного підприємства,

ґрунтується на скороченні собівартості продукції шляхом підвищення продуктивності використання ресурсів та праці, а також скороченні адміністративних витрат внаслідок удосконалення організації бізнесово-виробничих процесів. Зміна витрат операційної діяльності є фактором впливу на динаміку показників фінансових результатів суб'єктів господарювання, а саме валового прибутку і прибутку від операційної діяльності. Особливу увагу в процесі факторного аналізу фінансових результатів на перспективу необхідно звернути на найбільш суттєву складову їх формування – валовий прибуток, або прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – результат основної операційної діяльності аграрного підприємства повного відтворювального циклу.

Список використаних джерел

1. Прядко В. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 4. С. 265–270.
2. Плаксієнко В. Я. *Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах*. К.: ЦУЛ, 2014. 464 с.
3. Адамовська В. С., Брітан Н. В. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування. *Агросвіт*. 2015. № 8. С. 58–61
4. Мармуль Л. О. *Ефективність використання основних засобів аграрних підприємств: монографія*. К.: ННЦ ІАЕ, 2017. 208 с.
5. Адамовська В. С., Брітан Н. В. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування. *Агросвіт*. 2015. № 8. С. 58–61.
6. Ігнатенко М. М., Мармуль Л. О. *Облік, оцінка й діагностика фінансово-економічних результатів діяльності у стратегічному менеджменті підприємств і організацій*. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 6(11). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr>
7. Куць Т. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами виробництва сільськогосподарської продукції. *Регіональна економіка та управління*. 2017. № 1 (14). С. 79–83.
8. Romaniuk I. A. *The main aspects of innovation and investment activities of the enterprises of rural tourism. Innovative tools for socio-economic systems' development: monograph*. Ed. by O. Mandych, A. Ostenda. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. С. 240-246.
9. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник*. Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.
10. Ігнатенко М. Здійснення автоматизації бухгалтерського обліку аграрних підприємств на засадах впровадження нових програмних продуктів і моделей. *Аграрна економіка*. 2019. № 42. URL: <https://economic-bulletin.com/index.php/journal/article/view/555/580>
11. Пчелинська Г. В. Варіативність оцінки в управлінні витратами підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2018. № 1. С. 72–77.

References

1. Priadko V. V. (2018). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia vytratamy [Accounting and analytical support for cost management]*. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, 28/4. 265–270.
2. Plaksiienko V. Ya. (2014). *Bukhhalterskyi oblik u vyrobnychkykh ta ahroservisnykh kooperatyvakh [Accounting in production and agricultural cooperatives]*. K.: TsUL, 464 s.
3. Adamovska V. S., Britan N. V. (2015). *Udoskonalennia upravlinskoho obliku vytrat operatsiinoi diialnosti yak ody z napriamiv biznes-administruvannia [Improving management accounting of operating costs as one of the areas of business administration]*. *Ahrosvit – Agrosvit*, 8. 58–61
4. Marmul L. O. (2017). *Efektivnist vykorystannia osnovnykh zasobiv ahrarnykh pidpriemstv [Efficiency of use of fixed assets of agricultural enterprises] : monohrafiia*. K.: NNTs IAE, 208 s.
5. Adamovska V. S., Britan N. V. (2015). *Udoskonalennia upravlinskoho obliku vytrat operatsiinoi diialnosti yak ody z napriamiv biznes-administruvannia [Improving management accounting of operating costs as one of the areas of business administration]*. *Ahrosvit – Agrosvit*, 8. 58–61.
6. Ihnatenko M. M., Marmul L. O. (2017). *Oblik, otsinka y diahnostryka finansovo-ekonomichnykh rezultativ diialnosti u stratehichnomu menedzhmenti pidpriemstv i orhanizatsii [Accounting, evaluation and diagnosis of financial and economic performance in the strategic management of enterprises and organizations]*. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 6(11). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr>
7. Kuts T. V. (2017). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia vytratamy vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii [Accounting and analytical support for cost management of agricultural products]*. *Rehionalna ekonomika ta upravlinnia – Regional economy and management*, 1 (14). 79–83.
8. Romaniuk I. A. (2019). *The main aspects of innovation and investment activities of the enterprises of rural tourism. Innovative tools for socio-economic systems' development: monograph*. Ed. by O. Mandych, A. Ostenda. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, pp. 240-246.
9. Lahovska O. A., Lehenchuk S. F., Kuz V. I., Kucher S. V. (2017). *Bukhhalterskyi oblik v upravlinni pidpriemstvom [Accounting in enterprise management]: navchalnyi posibnyk*. Zhytomyr: Zhytomyrskyi derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet, 416 s.

10. Ihnatenko M. (2019). *Zdiisnennia avtomatyzatsii bukhholderskoho obliku ahrarnykh pidpriemstv na zasadakh vprovadzhennia novykh prohramnykh produktiv i modelei [Implementation of automation of accounting of agricultural enterprises on the basis of the introduction of new software products and models]. Ahrarna ekonomika – Agrarian economy, 42. URL: <https://economic-bulletin.com/index.php/journal/article/view/555/580>*

11. Pchelynska H. V. (2018). *Variatyvnist otsinky v upravlinni vytratamy pidpriemstva [Variability of assessment in the management of enterprise costs]. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Seriya : Ekonomichni nauky – International scientific journal «Internauka». Series: Economic Sciences, 1. 72–77.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Пилипенко Катерина Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Полтавський державний аграрний університет
вул. Сковороди 1/3, м. Полтава, 36003, Україна
e-mail: kateryna.pylypenko@pdaa.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3170-1208>
Researcher ID: Q-9306-2016

Коваль Світлана Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Херсонський державний аграрно-економічний університет

вул. Стрітенська, 23, м. Херсон, 73006, Україна
e-mail: koval_s_2017@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>

Кучеренко Микола Анатолійович, старший викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Університет Григорія Сковороди у Переяславі

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: mak24.75@meta.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7840-0755>

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Пилипенко Екатерина Анатольевна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры бухгалтерского учета и экономического контроля,

Полтавский государственный аграрный университет, г. Полтава, Украина.
e-mail: kateryna.pylypenko@pdaa.edu.ua

Коваль Светлана Викторовна, кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и налогообложения, Херсонский государственный аграрно-экономический университет,

ул. Сретенская, 23, г. Херсон, 73006, Украина
koval_s_2017@ukr.net

Кучеренко Николай Анатольевич, старший преподаватель кафедры финансов, учета и налогообложения, Университет Григория Сковороды в Переяславе,

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина
e-mail: mak24.75@meta.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Pylypenko Kateryna, Doctor of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting and Economic Control,

Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine,
e-mail: kateryna.pylypenko@pdaa.edu.ua

Koval Svetlana, Candidate of Economics, Associate Professor Department of Accounting and Taxation, Kherson State agrarian and economic University,

Str. Sretenskaya, 23, Kherson, 73006, Ukraine
koval_s_2017@ukr.net

Kucherenko Mykola, Senior Lecturer of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav,

street Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: mak24.75@meta.ua

Подано до редакції 15.11.2021

Прийнято до друку 12.12.2021

ЗМІСТ

Аграрна економіка

ІГНАТЕНКО М. М., РОМАНЮК І. А., ЯЦЕНКО Я. І. Підтримка проектів і стратегій розвитку підприємств сільського зеленого туризму місцевими громадами та державою	7
ВАСИЛЬЄВА О. О., ГОРОШКОВА Л. А. Оцінка важелів впливу на цільові показники сталого розвитку аграрної сфери	14
МАРМУЛЬ Л. О., НОВАК Н. П., ХАЛІЛОВ Е. Д. Роль адміністрування податку на доходи фізичних осіб в управлінні конкурентоспроможністю аграрних підприємств	25
ПИЛИПЕНКО К. А., КОВАЛЬ С. В., КУЧЕРЕНКО М. А. Облік та аналіз витрат операційної діяльності аграрних підприємств	32

Економіка знань, інноваційна економіка

КУЧЕРЕНКО С. Ю., ЛЕВАЄВА Л. Ю. Впровадження «Інтелектуальних мереж» – напрям забезпечення енергоефективності національної економіки України	40
МИХАЙЛОВ С. В. Управління проектами енерго- та ресурсозберігаючих інновацій суб'єктів підприємництва	45
ЦЕРБАК Л. В. Розвиток у студентів спеціальності «Професійна освіта. Туризм» умінь творчого проектування як умова підготовки фахівців нового покоління	51

Економіка та управління

БОЙКО О. М., БОРЗЕНКО О. О. Європейський досвід транскордонної взаємодії в інноваційному розвитку підприємств	57
КОВАЛЬ С. П. Управління ризиками у сфері оплати праці	66
КУЗНЄЦОВА Т. В., ПАЛАМАРЧУК О. М. Конкурентні переваги роботизованих підприємств при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності	73
СЕМЕНЕНКО О. Г., ЧЕРНЯЄВ О. С. Моделювання впливу ефективності діяльності підприємства на оцінку вартості бізнесу	79
СТУДІНСЬКИЙ В. А., ДИНЯК С. В. Економіко-екологічні аспекти видобування граніту на Житомирщині: проблеми і перспективи	90
ТІРБАХ Л. В., ЧАБАН Г. В. Аудит розрахунків з оплати праці та шляхи його вдосконалення	95
ПЕРЧУК О. В., ПЕНЬКОВСЬКИЙ В. С. Організація діяльності, облік та оподаткування суб'єктів малого бізнесу туристичної сфери	111

Фінанси, грошовий обіг та кредит

МАКАРЧУК І. М., ХУДОЛІЙ В. В., РАСЮК М. М. Поняття, сутність та етапи фінансового планування і бюджетування на підприємстві	112
МАЛИШКО В. В. Податкова політика України в сучасних умовах	121
РИБАКОВА Т. О. Механізм фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання	128
СЛЮСАР С. Т. Податок на додану вартість та його місце в системі непрямих податків	136

СОДЕРЖАНИЕ

Аграрная экономика

ИГНАТЕНКО Н. Г., РОМАНЮК И. А., ЯЦЕНКО Я. И. Поддержка проектов и стратегий развития предприятий сельского зеленого туризма местными общинами и государством	7
ВАСИЛЬЕВА Е. А., ГОРШКОВА Л. А. Оценка рычагов влияния на целевые показатели устойчивого развития аграрной сферы	14
МАРМУЛЬ Л. О., НОВАК Н. П., ХАЛИЛОВ Э. Д. Роль администрирования налога на доходы физических лиц в управлении конкурентоспособностью аграрных предприятий	25
ПИЛИПЕНКО К. А., КОВАЛЬ С. В., КУЧЕРЕНКО Н. А. Учет и анализ расходов операционной деятельности аграрных предприятий	32

Экономика знаний, инновационная экономика

КУЧЕРЕНКО С. Ю., ЛЕВАЕВА Л. Ю. Внедрение «Интеллектуальных сетей» – направление обеспечения энергоэффективности национальной экономики Украины	40
МИХАЙЛОВ С. В. Управление проектами энерго- и ресурсосохраняющих инноваций субъектов предпринимательства	45
ЦЕРБАК Л. В. Развитие у студентов специальности «Профессиональное образование. Туризм» умений творческого проектирования как условие подготовки специалистов нового поколения	51

Экономика и управление

БОЙКО Е. Н., БОРЗЕНКО Е. А. Европейский опыт трансграничного взаимодействия в инновационном развитии предприятий	57
КОВАЛЬ С. П. Управление рисками в сфере оплаты труда	66
КУЗНЕЦОВА Т. В., ПАЛАМАРЧУК О. Н. Конкурентные преимущества роботизированных предприятий при осуществлении внешнеэкономической деятельности	73
СЕМЕНЕНКО Е. Г., ЧЕРНЯЕВ А. С. Моделирование влияния эффективности деятельности предприятия на оценку стоимости бизнеса	79
СТУДИНСКИЙ В. А., ДЫНЯК С. В. Экономико-экологические аспекты добычи гранита на Житомирщине: проблемы и перспективы	90
ТИРБАХ Л. В., ЧАБАН Г. В. Аудит расчетов по оплате труда и пути его совершенствования	95
ПЕРЧУК О. В., ПЕНЬКОВСКИЙ В. С. Организация деятельности, учет и налогообложение субъектов малого бизнеса туристической сферы	111

Финансы, денежное обращение и кредит

МАКАРЧУК И. Н., ХУДОЛИЙ В. В., РАСЮК М. М. Понятие, сущность и этапы финансового планирования и бюджетирования на предприятии	112
МАЛЫШКО В. В. Налоговая политика Украины в современных условиях	121
РЫБАКОВА Т. О. Механизм финансового регулирования внешнеэкономической деятельности хозяйствующих субъектов	128
СЛЮСАР С. Т. Налог на добавленную стоимость и его место в системе косвенных налогов	136

CONTENTS

Agrarian Economy

IHNATENKO MYKOLA, ROMANIUK IRYNA, YATSENKO YAROSLAV. Support of projects and strategies for the development of rural green tourism enterprises by local communities and the state	7
VASYL'YEVA OLENA, HOROSHKOVA LIDIYA. Assessment of the levers of influence over sustainable development target values of the agricultural sector	14
MARMUL LARISA, NOVAK NATALIA, KHALILOV Edem. The role of individual income tax administration in managing the competitiveness of agricultural enterprises	25
PILIPENKO KATERYNA, KOVAL SVETLANA, KUCHERENKO MYKOLA. Accounting and analysis of operating expenditure of agricultural enterprises	32

Knowledge Economy, Innovative Economy

KUCHERENKO SVITLANA, LEVAIEVA LIUDMYLA. Implementation of "Intellectual networks" – direction of ensuring the energy efficiency of the national economy of Ukraine	40
MYKHAILOV SERGIY. Management of energy and resource-saving innovation projects of business entities.....	45
SCHERBAK LYUDMILA. Developing the creative design skills of students of the specialty "Professional education. Tourism" as a condition for the training of a new generation specialists.....	51

Economy and Management

BOIKO OLENA, BORZENKO OLENA. European experience of cross-border interaction in innovative development of enterprises	57
KOVAL SVITLANA. Risk management in the sphere of wages.....	66
KUZNIETSOVA TETIANA, PALAMARCHUK OKSANA. Competitive advantages of robotic enterprises in performing foreign economic activity	73
SEMENENKO OLENA, CHERNIAIEV OLEXANDR. Modeling the influence of enterprise efficiency on business value assessment	79
STUDINSKI VOLODYMYR, DYNIAK SERHIY. Economic and ecological aspects of granite mining in Zhytomyr region: problems and prospects	90
TIRBAKH LESYA, CHABAN GALINA. Audit of payroll and ways of its improvement	95
PERCHUK OKSANA, PENKOVSKY VALENTIN. Organization of activities, accounting and taxation of small businesses in the tourist sphere	111

Finance, Monetary Circulation and Credit

MAKARCHUK INNA, KHUDOLII VOLODYMYR, RASYUK MAXIM. The concept, essence and stages of financial planning and budgeting at the enterprise	112
MALYSHKO VITALINA. Tax policy of Ukraine in modern conditions.....	121
RYBAKOVA TETIANA. Mechanism of financial regulation of business entities foreign economic activity.....	128
SLIUSAR SVITLANA. Value-added tax and its place in the indirect tax system	136

До авторів збірника Шановні автори!

Університет Григорія Сковороди в Переяславі приймає до друку у науковому збірнику «Економічний вісник університету» статті з економічної тематики

Для того, щоб мати можливість подавати статті до збірника та перевіряти поточний статус своїх подань, необхідно увійти на сайт <https://economic-bulletin.com> або Зареєструватись.

1. Стаття подається мовою оригіналу (українською, або російською, або англійською) в онлайн-поданні на веб-сайті Збірника. Якщо стаття написана англійською мовою, необхідно надіслати до Редакції її переклад (українською або російською мовами)!

2. Файл статті рекомендується називати латиницею за прізвищем автора чи першого автора, якщо авторів декілька (наприклад: «Ivanenko_article.doc»).

3. Рукопис статті супроводжується зовнішньою рецензією із зазначенням наукового ступеня рецензента, вченого звання, посади, місця роботи (без скорочень), засвідченою печаткою. Статті авторів, що мають вчений ступінь доктора економічних наук, зовнішньої рецензії не потребують.

4. Рукописи проходять двостороннє «сліпе» рецензування.

5. Форма подання статті:

- обсяг рукопису – 15-40 тис. знаків, включаючи рисунки та таблиці;
- кількість співавторів – не більше трьох.
- стаття повинна бути підготовлена за допомогою редактора Word for Windows® або сумісного редактора;
- нумерація сторінок не ведеться;
- формат аркуша – А4 (210×297), орієнтація сторінки – «книжна»; поля: ліворуч – 2 см; праворуч – 2 см; зверху – 2 см; знизу – 2 см; переплетіння – 0 см; інтервал між рядками – 1 пт.; інтервал між абзацами «до», «після» – 0 пт; відступи «праворуч», «ліворуч» – 0 пт; відступ абзац – 1 см;
- рисунки, фотографії, графіки слід вставляти в текст статті як об'єкт. Положення об'єкта – «в тексті»;
- рисунки, створені у вбудованому у WinWord редакторі рисунків, слід подавати як згруповані об'єкти.
- рисунки та таблиці не повинні розривати речення в абзаці, тобто вони мають бути розташовані після того абзацу, в якому на них робиться перше покликання в тексті.

6. Фізичні величини повинні подаватися в одиницях системи СІ.

7. Текст рукопису має бути побудований за загальноприйнятою схемою українською, російською та англійською мовами:

- індекс УДК у верхньому лівому кутку листа (Arial, 12 пт.);
- назва статті – великими літерами, по центру українською мовою (Arial, 12 пт., жирний). Назва статті має бути коротка, але максимально точно відображати досліджувану проблему. Назва статті подається без використання вузькоспеціалізованих скорочень, крапка в кінці назви не ставиться;
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- прізвища та ініціали авторів у верхньому правому кутку листа українською (Arial, 12 пт., жирний).
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- анотація структурована (1800-2000 знаків) українською мовою (Arial, 11 пт., курсив); анотацію не потрібно розмішувати на окремому листі. Анотація повинна містити стисле формулювання змісту статті, не повторювати назву статті. Загальна структура анотації повинна містити:

- актуальність теми дослідження;
- постановка проблеми;
- аналіз останніх досліджень і публікацій;
- виділення недосліджених частин загальної проблеми;
- постановка завдання, мети дослідження;
- метод або методологію проведення дослідження;
- викладення основного матеріалу (результати роботи);
- галузь застосування результатів;
- висновки відповідно до статті.
- ключові слова (5-10 слів) українською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);
- порожній рядок (Arial, 11 пт.);
- назва статті – великими літерами, по центру російською мовою (Arial, 12 пт., жирний);
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- прізвища та ініціали авторів у верхньому правому кутку листа російською мовою (Arial, 12 пт., жирний).
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- анотація структурована (1800-2000 знаків) російською мовою (Arial, 11 пт., курсив); структура анотації аналогічна тій, що викладена українською мовою;
- ключові слова (5-10 слів) російською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- назва статті – великими літерами, по центру англійською мовою (Arial, 12 пт., жирний);
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- прізвища та імена у верхньому правому кутку листа англійською мовою (Arial, 12 пт., жирний).
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- анотація структурована (1800-2000 знаків) англійською мовою (Arial, 11 пт., курсив); структура анотації аналогічна тій, що викладена українською мовою;
- ключові слова (5-10 слів) англійською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);
- JEL Classification nfmte.com/assets/docs/jel.doc
- порожній рядок (Arial, 12 пт.).

Текст статті (Arial, 12 пт.). Текст статті повинен бути уважно вичитаним, зрозумілим і лаконічним. Загальна структура статті повинна містити:

- актуальність теми дослідження;
- постановка проблеми;
- аналіз останніх досліджень і публікацій;
- виділення недосліджених частин загальної проблеми;
- постановка завдання, мети дослідження;
- метод або методологію проведення дослідження;
- викладення основного матеріалу (можливий розподіл на підрозділи);
- висновки відповідно до статті;
- перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- список використаних джерел (Arial, 12 пт., жирний, по центру), детальна інформація щодо оформлення – п. 8;
- порожній рядок (Arial, 12 пт.);
- references (Arial, 12 пт., жирний, по центру), детальна інформація щодо оформлення – п. 9.
- дані про автора українською мовою: прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь, адресні дані, організація, де працює (навчається) автор, електронна пошта, ORCID, Researcher ID (додатково: домашній/мобільний телефон);
- дані про автора в тій же послідовності російською та англійською мовами.

8. Оформлення покликань і формування у кінці статті списку використаних джерел:

Кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело. Покликання на використані джерела слід здійснювати за стилем APA за наскрізною нумерацією (тобто за порядком згадування джерел, а не в алфавітному порядку) відповідно до вимог і стандартів «ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», що вступив в дію 01.07.2016 <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>). Приклад: [2, с. 56], [4, с. 34-35; 5]. Автор, цитуючи літературу, у міру згадування джерел водночас формує «Список використаних джерел», який подає в кінці статті.

Якщо цитована праця в оригіналі не є українськомовною, то в покликанні її автор (автори), назва та місце видання подаються мовою оригіналу і на українську не перекладаються). Цитати з іншомовних джерел (у тому числі й з російськомовних) наводяться автором в українському перекладі (або з офіційного україномовного видання, або ж у випадку відсутності останнього автор здійснює переклад сам). Покликання наводити у відповідності до існуючого стандарту.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;
- кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело;
- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), слід давати відповідні покликання на джерело;
- якщо виявляється ставлення автора статті до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

9. Транслітерований список літератури оформляється за міжнародним бібліографічним стандартом APA (<http://www.bibme.org/citation-guide/apa/>). Якщо наукова праця написана мовою, що використовує кириличний алфавіт, то її бібліографічний опис необхідно транслітерувати латинськими літерами. Після назви праці латинськими літерами надається переклад англійською мовою в дужках.

Для транслітерації українського тексту на латиницю використовується безкоштовний сайт <http://www.slovyk.ua/services/translit.php> (вибираємо варіант «американська»); для транслітерації російського тексту використовується безкоштовний сайт <http://fotosav.ru/services/transliteration.aspx>.

Обов'язковими є рецензія фахівця у відповідній галузі науки, для аспірантів та здобувачів – віза наукового керівника.

У разі невиконання вищевказаних вимог редакція не приймає статей до друку.

Відповідальність за достовірність даних, наведених у статті, несе її автор та науковий керівник.

Постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1 збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесено до нового переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1021 від 7 жовтня 2015 р. відповідно до рішення Державної атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 29 вересня 2015 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» перереєстровано як фахове наукове видання України, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1301 від 15 жовтня 2019 р. відповідно до рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2019 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесений до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б».

Довідки за телефонами: +38 (04567) 5-66-71, 5-37-92, (068)3558320

Сайт збірника наукових праць: <https://economic-bulletin.com> Електронна адреса: ekon.dek@ukr.net

Редакційна колегія

К авторам сборника Уважаемые авторы!

Университет Григория Сковороды в Переяславе принимает к печати в научном сборнике «Экономический вестник университета» статьи по экономической тематике

Для того, чтобы иметь возможность подавать статьи в сборник и проверять текущий статус своих представлений, необходимо Войти в систему <https://economic-bulletin.com> или Зарегистрироваться.

1. Статья подается на языке оригинала (на украинском, русском или английском) путем онлайн-подачи на сайте Сборника. Если статья написана на английском языке, необходимо подать в Редакцию ее перевод (на украинском или русском языках)!

2. Файл статьи рекомендуется называть латиницей по фамилии автора или первого автора, если авторов несколько (например: «Ivanenko_article.doc»).

3. Рукопись статьи сопровождается внешней рецензией с указанием ученой степени рецензента, ученого звания, должности, места работы (без сокращений), заверенной печатью. Для статей авторов, имеющих ученую степень доктора экономических наук, внешняя рецензия не требуется.

4. Рукописи проходят двустороннее «слепое» рецензирование.

5. Форма представления статьи:

- объем рукописи – 15-40 тыс. знаков, включая рисунки и таблицы;
- количество соавторов – не более трех.
- статья должна быть подготовлена с помощью редактора Word for Windows® или совместимого редактора;
- нумерация страниц не ведется;
- формат листа - А4 (210 × 297), ориентация страницы - «книжная»; поля: слева - 2 см; справа - 2 см; сверху - 2 см; снизу - 2 см; переплет - 0 см; интервал между строками - 1 пт.; интервал между абзацами «до», «после» - 0 пт.; отступления «вправо», «влево» - 0 пт.; отступление первой строки - 1 см;
- рисунки, фотографии, графики следует вставлять в текст статьи как объект. Положение объекта - «в тексте»;
- рисунки, созданные во встроенном в WinWord редакторе рисунков, следует подавать как сгруппированные объекты.
- рисунки и таблицы не должны разрывать предложения в абзаце, то есть они должны быть расположены после того абзаца, в котором на них делается первая ссылка в тексте.

6. Физические величины должны подаваться в единицах системы СИ.

7. Текст рукописи должен быть построен по общепринятой схеме на украинском, русском и английском языках:

- индекс УДК в верхнем левом углу листа (Arial, 12 пт.);
- название статьи – большими буквами, по центру на украинском языке (Arial, 12 пт., жирный). Название статьи должно быть коротким, но очень точно отражать изучаемую проблему. Название статьи подается без использования узкоспециализированных сокращений, точка в конце названия не ставится;
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- фамилии и инициалы авторов в верхнем правом углу листа на украинском языке (Arial, 12 пт., жирный);
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- аннотация структурированная (1800-2000 знаков) на украинском языке (Arial, 11 пт., курсив) аннотацию не нужно размещать на отдельном листе. Аннотация должна содержать краткую формулировку содержания статьи, не повторять название статьи. Общая структура аннотации должна содержать:
  - актуальность темы исследования;
  - постановку проблемы;
  - анализ последних исследований и публикаций;
  - выделение неисследованных частей общей проблемы;
  - постановку задачи, цели исследования;
  - метод или методологию проведения исследования;
  - изложение основного материала (результаты работы);
  - область применения результатов;
  - выводы согласно статье.
- ключевые слова (5-10 слов) на украинском языке (Arial, 11 пт., курсив);
- пустая строка (Arial, 11 пт.);
- название статьи – большими буквами, по центру на русском языке (Arial, 12 пт., жирный);
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- фамилии и инициалы авторов в верхнем правом углу листа на русском языке (Arial, 12 пт., жирный);
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- аннотация структурированная (1800-2000 знаков) на русском языке (Arial, 11 пт., курсив). Структура аннотации аналогична той, что изложена на украинском языке;
  - ключевые слова (5-10 слов) на русском языке (Arial, 11 пт., курсив);
  - пустая строка (Arial, 12 пт.);
  - название статьи - большими буквами, по центру на английском языке (Arial, 12 пт., жирный);
  - пустая строка (Arial, 12 пт.);
  - фамилии и имена в верхнем правом углу листа на английском языке (Arial, 12 пт., жирный);
  - пустая строка (Arial, 12 пт.);
  - аннотация структурированная (1800-2000 знаков) на английском языке (Arial, 11 пт., курсив) структура аннотации аналогична той, что изложена на украинском языке;
    - ключевые слова (5-10 слов) на английском языке (Arial, 11 пт., курсив);
    - JEL Classification nfmte.com/assets/docs/jel.doc;
    - пустая строка (Arial, 12 пт.);
- Текст статьи (Arial, 12 пт.). Текст статьи должен быть внимательно вычитанным, понятным и лаконичным.

Общая структура статьи должна содержать:

- актуальность темы исследования;
  - постановку проблемы;
  - анализ последних исследований и публикаций;
  - выделение неисследованных частей общей проблемы;
  - постановку задачи, цели исследования;
  - метод или методологию проведения исследования;
  - изложение основного материала (возможно деление на подразделы);
  - выводы согласно статье;
  - перспективы дальнейших исследований в этом направлении.
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- список использованных источников (Arial, 12 пт., жирный, по центру), подробная информация по оформлению - п. 8;
- пустая строка (Arial, 12 пт.);
- references (Arial, 12 пт., жирный, по центру), подробная информация по оформлению - п. 9.
- данные об авторе на украинском языке: фамилия, имя, отчество, должность, ученое звание, ученая степень, адресные данные, организация, где работает (учится) автор, электронная почта, ORCID, Researcher ID (дополнительно: домашний / мобильный телефон);
- данные об авторе в той же последовательности на русском и английском языках.

8. Оформление ссылок и формирование списка литературы в конце статьи:

Каждая цитата обязательно сопровождается ссылкой на источник. Ссылки на использованные источники следует осуществлять по стилю APA по сквозной нумерации (то есть по порядку упоминания источников, а не в алфавитном порядке) в соответствии с требованиями и стандартами «ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», вступившего в силу 01.07.2016 <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>. Пример: [2, с. 56], [4, с. 34-35; 5]. Автор, цитируя литературу, по мере упоминания источников одновременно формирует «Список использованных источников», который подает в конце статьи.

Если цитируемая работа в оригинале не является украиноязычной, то в ссылке ее автор (авторы), название и место издания подаются на языке оригинала и на украинский язык не переводятся. Цитаты из иностранных источников (в том числе и из русскоязычных) приводятся автором в украинском переводе (или с официального русскоязычного издания, или же в случае отсутствия последнего автор осуществляет перевод сам). Ссылка приводится в соответствии с существующим стандартом.

Общие требования к цитированию следующие:

- текст цитаты начинается и заканчивается кавычками и приводится в той грамматической форме, в которой он представлен в источнике, с сохранением особенностей авторского написания. Научные термины, предложенные другими авторами, не выделяются кавычками, за исключением тех, что вызвали общую полемику. В этих случаях используется выражение «так называемый»;

- цитирование должно быть полным, без произвольного сокращения авторского текста и без искажений мысли автора. Пропуск слов, предложений, абзацев при цитировании допускается без искажения авторского текста и обозначается многоточием. Они ставятся в любом месте цитаты (в начале, середине, на конце). Если перед выпущенным текстом или за ним стоял знак препинания, то он не сохраняется;

- каждая цитата обязательно сопровождается ссылкой на источник;

- при косвенном цитировании (пересказе, изложении мыслей других авторов своими словами), следует давать соответствующие ссылки на источник;

- если выражается отношение автора статьи к отдельным словам или мыслям из цитируемого текста, то после них в круглых скобках ставят восклицательный знак или знак вопроса.

9. Транслитерированный список литературы оформляется по международным библиографическим стандартом APA (<http://www.bibme.org/citation-guide/apa/>). Если научная работа написана на языке, который использует кириллический алфавит, то ее библиографическое описание необходимо транслитерировать латинскими буквами. После названия работы латинскими буквами предоставляется перевод на английский язык в скобках.

Для транслитерации украинского текста на латиницу используется бесплатный сайт <http://www.slovyuk.ua/services/translit.php> (выбираем вариант «американская»); для транслитерации русского текста используется бесплатный сайт <http://fotosav.ru/services/transliteration.aspx>.

В случае невыполнения вышеуказанных требований редакция не принимает статей в печать

Ответственность за достоверность данных, приведенных в статье, несет ее автор и научный руководитель.

Постановлением президиума ВАК Украины от 10 февраля 2010 № 1-05/1 сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в новый перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1021 от 7 октября 2015 г. в соответствии с решением Государственной аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 29 сентября 2015 сборник научных трудов «Экономический вестник университета» перерегистрирован как профессиональное научное издание Украины, в котором могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1301 от 15 октября 2019 г. в соответствии с решением Аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 15 октября 2019 г. сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, категория «Б».

Справки по телефонам: +38 (04567) 5-66-71, 5-37-92, (068) 3558320

Сайт сборника научных трудов: <https://economic-bulletin.com>. Электронный адрес: ekon.dek@ukr.net

Редакционная коллегия

To the authors of Bulletin
Dear authors!

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav accepts economic articles
for printing in the scientific collection «University Economic Bulletin»

In order to be able to submit articles to the Collection and check the current status of your submissions, you must login <https://economic-bulletin.com> or register.

1. The article is submitted in the original language (in Ukrainian, Russian or English) by online submission on the website of the Collection. If the article is written in English, you must submit to the Editorial office its translation (in Ukrainian or in Russian)!

2. The file of the article is recommended to be called in Latin letters by the name of the author or the first author, if there are several authors (for example: «Ivanenko_article.doc»).

3. The manuscript of the article is accompanied by an external review, indicating the academic degree of the reviewer, his/her academic title, position, affiliation (without abbreviations). The review must be certified by a seal. For articles of authors who are the doctors of economics, an external review is not required.

4. All manuscripts go through double blind reviewing.

5. Form of the article presentation:

- the volume of the manuscript is 15-40 thousand characters, including figures and tables;
- number of co-authors – no more than three.
- the article should be prepared using the Word for Windows® editor or a compatible editor;
- no page numeration;
- sheet format – A4 (210 × 297), page orientation – «book»; margins: bottom, top, left, right – 2 cm; binding - 0 cm; interval between lines – 1 pt; the interval between paragraphs «before», «after» – 0 pt; indents «to the right», «to the left» - 0 pt; indent of the first line - 1 cm;
- drawings, photographs, graphics should be inserted into the text of the article as an object. The position of the object is «in the text»;
- drawings created in the built-in WinWord drawing editor, should be submitted as grouped objects.
- drawings and tables should not break sentences in a paragraph, therefore they should be located after the paragraph where the first link on them in the text is made.

6. Physical quantities must be submitted in SI system units.

7. The text of the manuscript should be built according to the standard scheme in Ukrainian, Russian and English:

- UDC index in the upper left corner of the sheet (Arial, 12 pt);
- the title of the article - uppercase letters, centered, in Ukrainian (Arial, 12 pt, fat). The title of the article should be short, but very accurately reflect the problem under investigation. The title of the article is submitted without using highly specialized abbreviations. No dot at the end of the title;
- the empty line (Arial, 12 pt);
- the names and initials of the authors in the upper right corner of the sheet in Ukrainian (Arial, 12 pt, bold);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- structured abstract (1800-2000 characters) in Ukrainian (Arial, 11 pt, italics), the abstract should not be placed on a separate sheet. The abstract should contain a brief statement of the article's content, but should not repeat the article's title.

The general structure of the abstract should contain:

- actuality of the research topic;
- a problem statement;
- analysis of recent research and publications;
- extraction of unexplored parts of a common problem;
- statement of the research purpose and tasks;
- method or methodology of the research;
- presentation of the main material (research results);
- the field of the results application;
- conclusions according to the article.
- keywords (5-10 words) in Ukrainian (Arial, 11 pt, italics);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- the title of the article – in uppercase letters, centered, in Russian (Arial, 12 pt, bold);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- the names and initials of the authors in the upper right corner of the sheet in Russian (Arial, 12 pt, bold);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- structured abstract (1800-2000 characters) in Russian (Arial, 11 pt, italics). The structure of the abstract is similar to that described in the Ukrainian language;
- keywords (5-10 words) in Russian (Arial, 11 pt, italics);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- the title of the article – in uppercase letters, centered, in English (Arial, 12 pt, bold);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- last names and first names in the upper right corner of the sheet in English (Arial, 12 pt, bold);
- the empty line (Arial, 12 pt);
- structured abstract (1800-2000 characters) in English (Arial, 11 pt, italics) the structure of the abstract is similar to that described in the Ukrainian language;
- keywords (5-10 words) in English (Arial, 11 pt, italics);
- JEL Classification nfmte.com/assets/docs/jel.doc;
- the empty line (Arial, 12 pt);

The text of the article (Arial, 12 pt). The text of the article should be carefully read, understandable and concise. The general structure of the article should contain:

- actuality of the research topic;
- a problem statement;
- analysis of recent research and publications;
- extraction of unexplored parts of a common problem;
- statement of the research purpose and tasks;
- method or methodology of the research;
- presentation of the main material (division into subsections is possible)
- conclusions according to the article;
- prospects for further research in this direction.
- the empty line (Arial, 12 pt);
- list of bibliography sources used (Arial, 12 pt, bold, centered), detailed information on execution – see item 8;
- the empty line (Arial, 12 pt);
- references (Arial, 12 pt, bold, centered), detailed information on execution – see item 9.
- information about the author in Ukrainian: surname, name, patronymic, position, academic title, academic degree, address data, organization where the author (s) are working (studying), e-mail, ORCID, Researcher ID (additionally: home / mobile phone);
- data about the author in the same sequence – in Russian and in English.

8. Execution of bibliography links and formation of bibliography sources list at the end of the article:

Each citation is obligatory accompanied by a link to the source. References to the sources used should be based on the APA style with continuous numbering (in the order of sources mentioning, not in alphabetical order) in accordance with the requirements and standards of «DSTU 8302: 2015 «Bibliographic reference. General provisions and rules of compilation», which came into the force on 01.07.2016 (<http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>). Example: [2, p. 56], [4, p. 34-35; 5]. The author, citing literature as sources are mentioned, forms a «List of bibliography sources» simultaneously. The list is submitted at the end of the article.

If the work cited is not Ukrainian-language in the original, then its author (authors), title and place of publication are submitted in the references in the original language and are not translated into the Ukrainian. Citations from foreign sources (including those from Russian-language ones) should be given by the author in the Ukrainian translation (or from the official Russian-language publication, or in the case of its absence the author makes the translation himself). The reference is given in accordance with the existing standard.

The general requirements for citing are as follows:

- the text of the quotation begins and ends with quotation marks and is given in the grammatical form in which it is presented in the source, preserving the features of the author's writing. Scientific terms proposed by other authors are not separated with quotation marks, except for those that caused a general polemics. In these cases, the expression «so-called» is used;
- the citation should be complete, without arbitrary reduction of the author's text and without distortion of the author's thoughts. Skipping of words, sentences, paragraphs when quoting is allowed without distortion of the author's text and is denoted by an ellipsis. They are placed anywhere in the quotation (in the beginning, in the middle, in the end). If there is a punctuation mark before the quotation text or after it, it not retained;
- each quotation is necessarily accompanied by a reference to the source;
- in case of indirect citation (retelling, presentation of the other author's thoughts in one's own words), the appropriate references to the source should be given;
- if the author's attitude to individual words or thoughts from the quoted text is expressed, an exclamation mark or question mark must be put in parentheses.

9. The transliterated list of bibliography sources is prepared according to the international bibliographic standard APA (<http://www.bibme.org/citation-guide/apa/>). If the scientific work is written in a language that uses the Cyrillic alphabet, its bibliographic description must be transliterated in Latin letters. After the title of the work in Latin letters its translation into English is provided in brackets.

For the transliteration of the Ukrainian text into the Latin letters, a free site <http://www.slovyk.ua/services/translit.php> is used (choose the option «American»); for the transliteration of the Russian text a free site <http://fotosav.ru/services/transliteration.aspx> is used.

In case of incompliance with the above mentioned requirements, the Editorial Board does not accept the articles for printing. Validity of the data presented in the article is the responsibility of the author and his scientific supervisor.

By the decision of Presidium of Higher Attestation Committee of Ukraine dated February 10, 2010, No 1-05/1 Collection of Scientific Articles «University Economic Bulletin» was included to the new list of the professional publications of Ukraine, in which results of Dissertations in Economy for the Doctor and Candidate scientific degrees may be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1021 from October 7, 2015 and according to the resolution of the State Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from September 29, 2015 the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is re-registered as a professional scientific publication of Ukraine where the research results of doctoral and candidate theses in Economics can be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1301 from October 15, 2019 and according to the resolution of the Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from October 15, 2019, the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is included to the List of scientific professional publications of Ukraine, category «B».

Міністерство освіти і науки України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць
учених та аспірантів

Випуск 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Головний редактор Л.О. Мармуль

Переяслав
2021

Підписано до друку 21 грудня 2021 року. Формат 60x84/8.
Гарнітура тип Arial. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 14,74.
Ум.др. арк. 17,67. Наклад 50 примірників.

Министерство образования и науки Украины
Университет Григория Сковороды в Переяславе

Экономический вестник университета

Сборник научных трудов
ученых и аспирантов

Выпуск 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Главный редактор Л. А. Мармуль

Переяслав
2021

Подписан к печати 21 декабря 2021. Формат 60x84/8.
Гарнитура тип Arial. Печать офсетная. Обл.-изд. л.
14,74. Ус.п.л. 17,67. Тираж 50 экземпляров.

Ministry of Education and Science of Ukraine

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists
and post-graduate students

ISSUE 51

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51>

Chief editor L. O. Marmul

Pereyaslav
2021

Signed for print on December 21, 2021. Format 60x84/8.
Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet
14,74. Issued sheets 17,67. 50 copies.